

Vergaderjaar 2010–2011

32 590

EU-mededeling betreffende Energie 2020: Een strategie voor een concurrerende, duurzame en continu geleverde energie COM(2010)639

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 februari 2011

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken¹ hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie betreffende Energie 2020: Een strategie voor een concurrerende, duurzame en continu geleverde energie COM(2010)639^{2, 3}. Naar aanleiding hiervan hebben de leden van een aantal fracties enkele vragen aan de regering die zijn opgenomen in de brief aan de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van 22 december 2010.

De minister heeft op 28 januari 2011 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Warmolt de Boer

¹ Samenstelling:

Leden: Schuurman (CU), Van den Berg (SGP), Meindertsmā (PvdA), Broekers-Knol (VVD), Doek (CDA), Terpstra (CDA), Essers (CDA), Kneppers-Heynert (VVD), voorzitter, Van Driel (PvdA), Sylvester (PvdA), Kox (SP), Engels (D66), Franken (CDA), Hamel (PvdA), Asscher (VVD), Willems (CDA), Reuten (SP) vicevoorzitter, Hofstra (VVD), Laurier (GL), Koffeman (PvdD), Böhler (GL), Kuiper (CU), Elzinga (SP), Vliegthart (SP), en Yildirim (Fractie-Yildirim).

² Zie dossier E100068 op www.europapoort.nl

³ Bij dit verslag is COM(2010)639 ter inzage gelegd op de afdeling Inhoudelijke Ondersteuning.

BRIEF AAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Den Haag, 22 december 2010

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie betreffende Energie 2020: Een strategie voor een concurrerende, duurzame en continu geleverde energie¹. De Eerste Kamer heeft deze mededeling geselecteerd als prioritair dossier, wat betekent dat de leden van de commissie dit dossier met bijzondere aandacht volgen. Ook hebben deze leden kennisgenomen van het standpunt van de regering met betrekking tot deze mededeling². Naar aanleiding van genoemde mededeling en het standpunt van de regering, hebben de leden van een aantal fracties enkele vragen aan de regering.

De leden van de fractie van de VVD constateren dat een van de vijf prioriteiten die in de mededeling worden genoemd, energie-efficiëntie betreft. Zij constateren voorts dat de regering geen voorstander is van onder andere streefwaarden per land. Deze leden vragen in dit verband waarom de regering hier geen voorstander van is? Geeft dit niet juist sommige landen de mogelijkheid om de doelstellingen niet te halen en te profiteren van het feit dat andere landen ruimschoots aan de normen voldoen? Met andere woorden, is hier geen sprake van een onrechtvaardige verdeling over Europa? Graag vernemen deze leden hierover het oordeel van de regering.

Ook de leden van de fracties van de SGP, mede namens de fractie van de ChristenUnie, en GroenLinks constateren dat de mededeling een prioriteitenlijst bevat, waarin energie-efficiëntie als eerste van de vijf prioriteiten wordt genoemd. Ten aanzien van deze prioriteiten hebben deze leden een vraag. Dient de prioriteitsvolgorde zo begrepen te worden, dat energiebesparing de grootste prioriteit heeft en de externe dimensie van het energiebeleid de laagste? Zo ja, op grond van welke criteria is deze volgorde vastgesteld en wat is het oordeel van de regering hierover?

Deze leden constateren voorts dat als tweede actie met betrekking tot de prioriteit energie-efficiëntie, het bevorderen van energie-efficiëntie van de (energie-intensieve) industrie wordt genoemd. Opvallend is dat voor deze sector, waarvan het besparingspotentieel mogelijk fors is, slechts aangegeven wordt dat het potentieel van convenanten wordt onderzocht. Zou het daarnaast niet zinvol zijn om te onderzoeken welke belemmeringen voor energiebesparing er in deze sector zijn, alsmede de mogelijkheden om deze belemmeringen middels gericht beleid op te heffen? Te denken valt aan fondsen ter verstrekking van garanties voor investeringen ten behoeve van energiebesparing, waaronder warmtekrachtkoppeling. De bevordering van warmtekrachtkoppeling wordt in de derde actie genoemd als aandachtspunt voor versterking van de energievoorziening. In hoeverre passen hierbij ook warmtekrachtprojecten in de industrie, tuinbouw en andere sectoren (onder meer ziekenhuizen), die primair bedoeld zijn om te voorzien in de warmtevraag? Wat is hierover het oordeel van de regering?

De leden van de fracties van de SGP, mede namens de fractie van de ChristenUnie, en GroenLinks constateren voorts dat op pagina 11 van de mededeling wordt gesproken over de noodzaak van het vastleggen van de voorwaarden voor een pan-Europese handel in hernieuwbare energie op basis van de beste praktijken. Dit roept bij deze leden de volgende vragen op. Op dit moment wordt de grensoverschrijdende handel in hernieuwbare energie ernstig belemmerd als het gevolg van het

¹ Dossiernummer E100068 op www.europa-poort.nl

² Kamerstukken II 2010/11, 22 112, nr. 1100.

bestaan van afzonderlijke nationale subsidieregimes. Welke maatregelen worden overwogen om deze situatie te veranderen, waardoor duurzame energie in Europa wordt opgewekt waar dit het meest efficiënt geschiedt? Hoe staat de Nederlandse regering tegenover de aangekondigde harmonisatie van nationale regelingen ter stimulering van duurzame energie? Wat is het risico dat dit betekent dat ook in Nederland een feed-in-systeem zoals in Duitsland moet worden ingevoerd?

Deze leden lezen op pagina 11 tot en met 14 van de mededeling dat de Commissie versterking van het EU elektriciteits- en gasnetwerk noodzakelijk acht. Dit roept bij deze leden de volgende vragen op voor wat betreft het oordeel van de regering. In hoeverre zijn de netwerkontwikkelingsplannen voor een periode van tien jaar toereikend om de knelpunten in de huidige infrastructuur te lokaliseren? In hoeverre zijn deze plannen toereikend om de noodzakelijke investeringen tot stand te brengen? In hoeverre is een meer dwingend instrumentarium noodzakelijk om de noodzakelijke investeringen af te dwingen? Een van de mogelijke knelpunten betreft de financiering van nieuwe netwerkinvesteringen. Hierbij wordt gesteld dat met name de afnemers de financiering voor hun rekening nemen. Ook wordt gesteld dat met de toename van het grensoverschrijdende verkeer er een probleem ontstaat wanneer de kosten en baten van deze investeringen niet op dezelfde plaats liggen. Zou het daarom niet veel logischer zijn om, net als bij gas, ook voor elektriciteit de rekening voor de netten bij de netgebruiker te leggen? Graag vernemen de leden van de fracties van de SGP, mede namens de fractie van de ChristenUnie, en GroenLinks hierover het oordeel van de regering.

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken zien de beantwoording door de regering met belangstelling tegemoet.

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
E. M. Kneppers-Heynert

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 januari 2011

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken hebben mij per brief gevraagd naar het oordeel van de regering over een aantal aspecten inzake de mededeling de mededeling van de Europese Commissie betreffende Energie 2020: Een strategie voor een concurrerende, duurzame en continu geleverde energie. De brief werd mij toegezonden op 22 december 2010 onder het kenmerk 147671U. Met deze brief kom ik tegemoet aan dit verzoek.

De leden van de fractie van de VVD vragen waarom de regering geen voorstander is van streefwaarden per land op het terrein van energie-efficiëntie nu met bindende voorwaarden wellicht voorkomen zou kunnen worden dat sommige landen de normen niet halen en daarvan zouden profiteren.

Ik ben niet bezorgd dat andere lidstaten zullen profiteren van het ontbreken van een bindende doelstelling voor energie-efficiëntie. Voor alle lidstaten geldt immers een bindende doelstelling voor CO₂-reductie, 20% in 2020. Die doelstelling is ook voor Nederland leidend. Energiebesparing is een middel dat helpt bij het behalen van de CO₂-reductiedoelstelling. Op nationaal niveau dient te worden bepaald hoe dat middel zo kosteneffectief mogelijk kan worden ingezet. Dit verschilt immers per lidstaat. Zo heeft Nederland in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw reeds een forse energiebesparing gerealiseerd door goedkopere energiebesparingsopties te realiseren, het zogenoemde laaghangende fruit. Extra energiebesparingsinspanningen zullen gepaard gaan met hogere kosten en daardoor hogere terugverdientijden. Elk land moet naar zijn eigen optimum zoeken. Daarbij passen geen algemene EU-regels. Hierbij merk ik op dat sommige landen naar verwachting een energiebesparingsdoelstelling tegen lagere kosten zullen kunnen realiseren dan andere landen.

Tot slot wijs ik u op de conclusie van het Energieonderzoek Centrum Nederland in 2006 dat een stapeling van doelstellingen kostbaar is. Als naast een doelstelling voor CO₂-reductie neven doelstellingen gelden, worden de kosten verdubbeld.

De leden van de fracties van de SGP, mede namens de fractie van de ChristenUnie, en GroenLinks vragen of energiebesparing de grootste en externe energierelaties de laagste prioriteit geniet van de in de mededeling genoemde prioriteiten.

Er geldt geen volgorde in de gestelde prioriteiten door de Commissie.

Deze leden verzoeken voorts aan te geven of de regering het zinvol acht om te onderzoeken welke belemmeringen voor energiebesparing in de (energie-intensieve) industrie er zijn en met welke maatregelen deze kunnen worden opgelost, naast het in de mededeling genoemde onderzoek naar het potentieel van convenanten, gezien het mogelijk forse besparingspotentieel van deze sector.

In de mededeling wordt de bevordering van warmtekrachtkoppeling genoemd als aandachtspunt voor versterking van de energievoorziening. Deze leden verzoeken aan te geven in hoeverre ook warmtekrachtprojecten in de industrie, tuinbouw en andere sectoren (onder meer

ziekenhuizen), die primair bedoeld zijn om te voorzien in de warmtevraag, hierbij passen.

Het kabinet ziet ook het belang van onderzoek naar niet-financiële belemmeringen voor in energiebesparing in de industrie en verwacht dat dit wordt meegenomen in het onderzoek naar het potentieel van convenanten. Convenanten zijn immers een potentiële maatregel om deze belemmeringen weg te nemen. Het kabinet ziet energiebesparing in den brede als een versterking van de energievoorziening. Het is met name aan burgers en bedrijven om energiebesparing in de praktijk te brengen. Zij kunnen dit doen door gebruik te maken van energiebesparende technieken. Warmtekrachtkoppeling is één van die besparende technieken. Met het generieke besparingsbeleid beoogt het kabinet alle energiebesparende technieken gelijk te behandelen. Het kabinet ziet warmtekrachtkoppeling daarom als een middel, en niet als doel op zichzelf.

Deze leden vragen voorts welke maatregelen overwogen worden om de huidige belemmeringen in de grensoverschrijdende handel in hernieuwbare energie door het bestaan van afzonderlijke nationale subsidieregimes op te heffen, waardoor duurzame energie in Europa kan worden opgewekt waar dit het meest efficiënt geschiedt. Voorts vragen deze leden hoe de regering staat tegenover de aangekondigde harmonisatie van nationale regelingen ter stimulering van duurzame energie. Ook vragen deze leden wat het risico is dat dit betekent dat ook in Nederland een feed-in-systeem zoals in Duitsland moet worden ingevoerd.

Op dit moment heeft elk land aparte duurzame energiedoelstellingen. Dit leidt niet altijd tot de meest efficiënte allocatie van (duurzame) energieproductie. In de huidige duurzame energierichtlijn zijn mogelijkheden opgenomen om via de zogenaamde flexibele mechanismen duurzame energie in andere EU-landen of derde landen te realiseren die meetelt voor de eigen nationale doelstelling. De opzet van deze flexibele mechanismen zal het komende jaar door een werkgroep van EU-lidstaten en de Europese Commissie worden ontwikkeld. Indien deze markt zich in de komende jaren ontwikkelt, zal import van duurzame energie uit andere landen een serieuze optie kunnen zijn om de Nederlandse doelstelling op een kosteneffectievere wijze te realiseren.

Op langere termijn leidt één Europees beleid voor duurzame energie tot meer mogelijkheden voor specialisatie en het behalen van schaalvoordelen. Duurzame energie wordt dan daar geproduceerd waar de productiekosten het laagst zijn. Om een dergelijke situatie te realiseren is verdere integratie van de Europese energiemarkt noodzakelijk. Daarbij is versterking van het Europese energie-infrastructuur essentieel.

Deze leden vragen voorts in hoeverre de netwerkontwikkelingsplannen voor een periode van tien jaar toereikend zijn om de knelpunten in de huidige infrastructuur te lokaliseren. Daarnaast vragen deze leden in hoeverre deze plannen toereikend zijn om de noodzakelijke investeringen tot stand te brengen en in hoeverre een meer dwingend instrumentarium noodzakelijk is. Ook verzoeken deze leden in het kader van de mogelijkheden voor grensoverschrijdende kostenallocatie van energie-infrastructuur aan te geven of het logischer zou zijn om, net als bij gas, ook voor elektriciteit de rekening voor de netten bij de netgebruiker te leggen.

Het kabinet deelt de visie van de Commissie dat het tienjarenplan voor netwerkontwikkeling (TYNDP) een goede basis vormt om de prioriteiten in de energie-infrastructuursector te selecteren en steunt de gekozen

prioriteiten, waaronder een offshore-netwerk in de noordelijke zeeën. De gekozen prioriteiten zijn van groot belang voor het behalen van de langetermijndoelstellingen op het terrein van energie en klimaat en betreffen terreinen waar concrete maatregelen het hardst nodig zijn.

De investeringsbehoeften zijn groot. De Commissie schat dat in de komende tien jaar 1000 miljard moeten worden geïnvesteerd door de markt. Om de plannen, prioriteiten en projecten te realiseren dienen deze dan ook te worden ondersteund door een integraal pakket van maatregelen om marktinvesteringen te stimuleren. Nederland vindt dat het primaat voor het realiseren van de noodzakelijke energie-infrastructuur bij (gereguleerde) marktpartijen dient te liggen. De marktcondities binnen de EU dienen te worden verbeterd om investeringen te stimuleren. Nederland pleit daarom voor voortvarende implementatie en handhaving van het tweede en derde energiepakket, een beter gebruik van regionale initiatieven, betere mogelijkheden voor kostenallocatie van investeringen in energie-infrastructuur en stroomlijning van vergunningsprocedures, met behoud van nationale bevoegdheden op dit terrein. Het kabinet staat kritisch tegenover een Europese financiering van energie-infrastructuur.

Ten aanzien van de kostenallocatie van energie-infrastructuur moge dienen dat de rekening van de netkosten bij elektriciteit op dit moment anders wordt berekend dan bij gas. Bij het begin van de liberalisering van de elektriciteitsmarkt is in Europa afgesproken dat alle netkosten rechtstreeks aan de afnemers in rekening worden gebracht. De reden hiervoor is de bevordering van de interne markt. Bij gas zijn er entry- en exittarieven die worden betaald door degene die het gas invoeden op het net en het daaraan onttrekken. Wanneer dit bij elektriciteit het geval zou zijn door middel van een producententarief, zouden de kosten alsnog bij de eindverbruiker in rekening worden gebracht.

In Nederland en de EU wordt nagedacht over de mogelijkheden kosten beter te alloceren. Hierbij wordt onder andere gekeken naar de voor- en nadelen van een producententarief. Dit is een interessante mogelijkheid die zal worden gezien in het licht van de herziening regulering en in het komende energierapport zal ik hier nader op ingaan.

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
M. J. M. Verhagen